

מסורת הש"ס

(א) לקמן י"ג, (ב) לקמן מא'.
סו: עג. פט: מדרש מא'.
מסכת ד: נדה לג. סג:].
(ג) [לקמן ט: כמנזות מא': כ"ק טו:]; (ד) [לשל כ:]; (ה) וא"ת ומה לכפי ביראות דסגו בג' וי"ל דאין חילוק בין ד' לג' אפילו ב' מחזית חשיב לג' יהודה שפיר משס ד' מחזית כדלמך לקמן בפירק ב [דף כג.], (ו) [לקמן דף יד:]; (ז) ס"א למשריי' לצדוד מב' רוחות דהא איכא פחות מב' מכלאן ומכלאן מיהו כי אמרי' לצדוד נראה משהי' משמח להו לג' פסין של ג' כדברי עובי כסותל ואפ"ה לא שרינן לה דמוקמינן ליה נגראה מנחון ושוה מבפנים אינו וכו', (ח"ט), (ח) והא פלוג מופלגת רש"י, (ט) כס"ח: דהיה.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוי מאי וכו' ושוה מבפנים לא מאי דארינן ברוין משום להי וכו' כשי' פסין דחלני:
(ב) ד"ה ודריבנא וכו' הא כי נכנסין נמי ארצי למשרייה לבבדד משתי רוחות כל"ל ומינות נגראה מבפנים ושוה מבפנים נמחק:
(ג) תוב' ד"ה רבי הויא וכו' שאפרש לקמן.
ג"כ בדף י"ב ע"א ד"ה ורבי נממן:

מוסף רש"י

אמר רב יוסף הא שמיע רבי יוחנן שמעתיא. כי יוסף מלה ושמן תלמודו והיה אבי תלמידו ממכור (קטן חא. סו. עג. חבית ד' וכו') ונדה (טז).

רבי ניסים גאון

אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אין נידון משום להי, ור' סבר לה כר' יוסי. זה הדבר חורף על מה שאמר ר' יוסי במשנה בפרקין ברוחב הלחיים ר' יוסי אמר ר' רובין ג' טפחים. אמר ר' יוסף לא שמיע לי הא שמעתיא, אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן ואהא אמרת ניהלן. תמצא במסכ' נדרים בפרק אין בין המודר הנאה מחבירו, רב יוסף חלש אייבק ליה לתמודיה, אהדיה אביי קמיה. ובכל דוכתא היינו דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתיא. פסי ביראות שהתרתה כאן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר מיי"ג אמה ושליש. עדיק שלו בפרק ב' דתנן עושין פסין לבידאות ד' דיומדין נראין כח', ולפי שדוחה הדיומד ר' טפחים שהן אמה, נמצא לשני הדיומדין ב' אמות ובהן הותר לטלטל

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

רבי היא דאמר בעיניו ב'. שזירין לחצר של עשר הנפרצת צמלואה: **חצר** נוספת **בפס אחד**. אס נפרצה לרשות הרבים ונשתתיר צה מזד א' מותרת. ובשאיין הפירצה יותר מעשר עסקינן דאי יותר מעשר לא מהני ליה מחילה להאי חצר: **האי מאי אי אמרם בשלמא**. מתני' כדהוה שמעינן לה מעיקרא במכוונת קטנה כנגד אמלעיתה של גדולה ומהאמה היתירה נשארו שלשה לכאן ושלשה לכאן וי"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים משני רוחות ואפילו הכי קטנה אסורה דנראה מבחוץ ושוה מבפנים לא מהני ^(א) ורבי פסין דחצר כרבי יוסי סבר לה דאמר צמתני' ^(ו) אין לחי פחות מרוחב שלשה וכל שכן פסין דחצר דבעי רוחב כדבעי רבי יוסי צלחי: **ודריבנא**. דלוקמא ^(ט:) צמופלגין מזה בשנים ומוה צארבעה ליתא דא"כ לא הוה משתריא גדולה דפס ב' טפחים לא מהני ויכון דליתא לדריבנא ליתא נמי לדרכי זירא דלוקמא ^[ס:] צנכנסין דכיין דמכוונת שלשה מכאן ושלשה מכאן כניסה מאי מהניא הא כי נכנסין נמי איכא ^(י) למשרייה ^(י) צנראה מבחוץ ושוה מבפנים מב' רוחות ולא שרינן לה דמוקימין ליה צנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי משום הכי יריבז תנא שיעור לעודפה של גדולה שתהא יתירה על הקטנה אמה כי היכי דניהוו לה לגדולה שלשה מכאן ושלשה מכאן משום דרכי שני פסין צעי ורצחי' שלשה כרבי יוסי ומשום היתר גדולה נקט לה: **אלא אי אמרם נראה מפנחון**. מהני וקטנה דאקסירא היינו טעמא משום דליתא לדרכי זירא צנכנסין ולדריבנא צמופלגין וליכא לצוד משני רוחות ואפילו הכי גדולה משתריא בגיפוסין הנשאריין לה מאחורי הכניסות ואף על פי שרוחב האחד אינו אלא ב' טפחים לא סגד לה כר' יוסי: גדולה צ"א. דהייז טנא שיעורא לעודפה אמה למה לי: **אי למשרייה לגדולה**. דליהוי לה שזור משני **דדדין קאתי: בעשר ושני טפחים סגי**. דהא רבי לא סבר לה כר' יוסי: **ואי למיסרה לקטנה קאסי**. כדי שיחקו כותלי אורכ הגדולה מכניסתה של קטנה ד' טפחים מזד האחד דלא לימני למימר לצוד למשרייה ולאגמוריה דאי לאו הכי הוה שרינן לא בקטנה צנראה מבחוץ ע"י לצוד: **לישמעינן**. גדולה רחבה הרבה ומיפלגי טובא דהוי מילתא דפסיקא דהא לאו מילתא דפסיקא היא האילן ומופלג' ^(י) מכותל זה צשלשה ומכותל זה צשלשה וצבציר מהכי לא דהא צי' וד' טפחים נמי מיתסרא וכגון דמופלגת צחצי טפח מכאן וצשלשה וחצי מכאן דמשתריא גדולה בגיפוף משהו מכאן ושלשה וחצי מכאן וקטנה מיתסרא דליכא לצוד משני רוחות: **אלא לאו ש"מ**. על כרחך דוקא שלשה מכאן ושלשה מכאן למשרייה לגדולה נקט לה ואפ"ה קטנה אסורה דנראה מבחוץ לא מהני ש"מ: **לא שמיע לי הא שמעא**. דרבה בר רב הונא מרב הונא אצורה דנראה מבחוץ נידון משום לחי: **לחי המושך עס דופנו על מבוי**. לחון שנראה כמאריך את דופן המבוי שמעמיד חודו כנגד עובי הדופן דמיכסי חודו צעוציו של דופן דשוה מבפנים ונראה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו: **צלוו**. צכל המבוי שהרי אין כאן לחי: **שמע מינה משך מבוי ארבע**. מדקאמר נידון משום מבוי: **צין לחיים אסור**. מדקאמר עד חודו הפנימי: **ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי**. מדקאמר נידון משום לחי: **סיוצא והלפסא**. דהא צותציניה מחצר קטנה שנפרצה לגדולה: **דפני רבי חייא צווסיה**. כותל שלידו אחד כנוס כו' ^[ט:] **עד כמה**. יהא רחב ולא יהא צריך למעט לרבי יהודה: **פסי ציראות שהפרכס צפן**. שלש עשרה אמה ושלש דתנן צפרק שני ^[לקמן פ:] עושין פסין לציראות צצרכות הרצים והן עמוקין עשרה ואסור למלאות מהן ולהניח על שפתן שמוציא מרשות היחיד לרשות הרצים והתירו חכמים לעשות ארבעה דיומדין לצרבע פיאות ולשוויה צין הפסין רשות היחיד ומותר למלאות ושרי רבי יהודה להרחיק זה מזה מלא שני רצקות של ארבעה ארבעה בקר ועוציה של פרה אמה ושני שליש אמה דהוו להו שלש עשרה אמה ושלש לשמונה בקר: **והיא צנוספס**. מדה זו אסתה מציא צה איסור ליותר משלש עשרה אמה ושלש למבוי משום טעמא דלא התרתה צו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר דהתם הווא דאיכא עומד מועט משום הכי לא התרתה צו יותר משלש עשרה אמה ושלש אצל מבוי דרצו צתוס שרי ציה טפי: **אי נמי לאידך גיסא**. דלא חיתי ליה מפסי ציראות דאילו התם הווא דהקלת צה קולא דמכשרת ליה צפרוץ מרובה על העומד אקיל נמי קולא אחרימי דלהוי חצוב פתח עד שלש עשרה אמה ושלש: **כלל כלל לא**. טפי מעשר לא: **אין הלכה כאוסה משנה**. דאמי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומצטל ליה לקנה:

רבי היא דאמר בעיניו שני פסין דתניא ^(ב) חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין האי מאי אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ורבי סבר לה כר' יוסי ודרבי זירא ודרבינא ליתא משום הכי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה משום דר' סבר לה כר' יוסי אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודרבי זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי גדולה באחת עשרה למה לי ממה נפשך אי למשרייה לגדולה קאתי בעשר ושני טפחים סגי ואי למיסרה לקטנה קאתי לאשמועינן דמפלגי טובא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ א"ר יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר

רבי היא דאמר בעיניו שני פסין דתניא וכו'. משמע לרצנן אפילו צחצר מרובעת סגי צפס משהו דצמרוצעת פליגי כמו שאפרש לקמן ^(א): **ושני טפחים סגי**. האי ב' טפחים לאו דוקא דהא אמרינן ^[לקמן ד' יב.] צשמי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן ואין סביר לומר דמשהו לאו דוקא כדלמרינן פרק חלון ^[לקמן ד' פ.] גבי שיטופי מצואות וצריך להגביה כל שהוא וכמה כל שהוא טפח דאס כן הוה ליה לפרושי כי התם אי נמי צפס גמור סגי צשני משהוין אצל כותל עצמו לא חשיב פס אס לא צריכז טפח דאין היכר כל כך צכותל כמו צפס גמור: עושה

רמי בר אבא אמר רב הונא * לחי המושך עם דפנו של מבוי פחות מוד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכולו ואת אמרת לן עלה שמע מינה תלת שמע מינה בין לחיין אסור ושמע מינה משך מבוי בארבע ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ^(א) תיובתא והלכתא אין משום דתני רבי חייא צוותיה: והרחב מעשר ימעט: אמר אביי ^(א) **תנא ב' והרחב מעשר ימעט ר' יהודה** אומר אינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושליש וקל וחומר מפסי ביראות ^(ב) ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד אינו דין שלא תתיר בו יותר משלש עשרה אמה ושליש והיא הנותנת פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא תתיר בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד תתיר בו יותר מיי"ג אמות ושליש אי נמי לאידך גיסא פסי ביראות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרינא מבוי כלל כלל לא תני לוי מבוי שהוא רחב עשרים אמה נועץ קנה באמצעיתו ודיו הוא תני לה והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה איכא דאמרי אמר שמואל משמיה דלוי אין הלכה כאותה משנה אלא היכי עביד אמר שמואל משמיה דלוי עושה

מיתסרא ומכותל זה צשלשה ומכותל זה צשלשה וצבציר מהכי לא דהא צי' וד' טפחים נמי מיתסרא וכגון דמופלגת צחצי טפח מכאן וצשלשה וחצי מכאן דמשתריא גדולה בגיפוף משהו מכאן ושלשה וחצי מכאן וקטנה מיתסרא דליכא לצוד משני רוחות: **אלא לאו ש"מ**. על כרחך דוקא שלשה מכאן ושלשה מכאן למשרייה לגדולה נקט לה ואפ"ה קטנה אסורה דנראה מבחוץ לא מהני ש"מ: **לא שמיע לי הא שמעא**. דרבה בר רב הונא מרב הונא אצורה דנראה מבחוץ נידון משום לחי: **לחי המושך עס דופנו על מבוי**. לחון שנראה כמאריך את דופן המבוי שמעמיד חודו כנגד עובי הדופן דמיכסי חודו צעוציו של דופן דשוה מבפנים ונראה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו: **צלוו**. צכל המבוי שהרי אין כאן לחי: **שמע מינה משך מבוי ארבע**. מדקאמר נידון משום מבוי: **צין לחיים אסור**. מדקאמר עד חודו הפנימי: **ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי**. מדקאמר נידון משום לחי: **סיוצא והלפסא**. דהא צותציניה מחצר קטנה שנפרצה לגדולה: **דפני רבי חייא צווסיה**. כותל שלידו אחד כנוס כו' ^[ט:] **עד כמה**. יהא רחב ולא יהא צריך למעט לרבי יהודה: **פסי ציראות שהפרכס צפן**. שלש עשרה אמה ושלש דתנן צפרק שני ^[לקמן פ:] עושין פסין לציראות צצרכות הרצים והן עמוקין עשרה ואסור למלאות מהן ולהניח על שפתן שמוציא מרשות היחיד לרשות הרצים והתירו חכמים לעשות ארבעה דיומדין לצרבע פיאות ולשוויה צין הפסין רשות היחיד ומותר למלאות ושרי רבי יהודה להרחיק זה מזה מלא שני רצקות של ארבעה ארבעה בקר ועוציה של פרה אמה ושני שליש אמה דהוו להו שלש עשרה אמה ושלש לשמונה בקר: **והיא צנוספס**. מדה זו אסתה מציא צה איסור ליותר משלש עשרה אמה ושלש למבוי משום טעמא דלא התרתה צו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר דהתם הווא דאיכא עומד מועט משום הכי לא התרתה צו יותר משלש עשרה אמה ושלש אצל מבוי דרצו צתוס שרי ציה טפי: **אי נמי לאידך גיסא**. דלא חיתי ליה מפסי ציראות דאילו התם הווא דהקלת צה קולא דמכשרת ליה צפרוץ מרובה על העומד אקיל נמי קולא אחרימי דלהוי חצוב פתח עד שלש עשרה אמה ושלש: **כלל כלל לא**. טפי מעשר לא: **אין הלכה כאוסה משנה**. דאמי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומצטל ליה לקנה:

ומעמידו

ח' אמה, ונשאר עדיין מעובי הפרות שני שלישי אמה לפרה והן ח' פרות, הרי י"ז שלישי ח' אמה ושליש. נמצא הכל י"ג אמה ושליש אמה. וא' ק"ו מפסי ביראות ומה פסי ביראות שהותרה בהן פרוץ י"ג אמה ושליש על העומד, והוא הדיומד שהוא רחבו ג' טפחים, ג' מיכן וג' מיכן והוו הפרוץ מרובה על העומד, מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד כו'. ודחינן היא הנותנת. כלומר זו היא הראייה שהבאת ללמד ממנה, מראה כי חילוף מה שאמרת. הא דתני לוי מבוי שרחב כ' אמות נועץ קנה באמצעיתו ודיו כו', לית הילכתא כוותיה. ודחיבי עביד הא. אמר אבייל

עין משפט ונר מצוה

א [ש"ע א"ח ס' שסג סעף יג]
גה ב מיי' פ"ז מהל' שנת הלכה יד סגז עשין דרכין א טוש"ע א"ח ס' שסג סעף ט:

רבינו חננאל

ור' היא דצריך בחצר שני פסין, דתניא חצר ניתרת בפס אחד ו' אומר בשני פסין. עכשיו אם תאמר דר' זירא דאמר בכנסין כותלי קטנה בגדולה ג' ליתא, ודריבנא נמי דאמר כותליה ולא אחד מהן במופלגת [מכותל זה] ד' ומכותל זה ב' ליתא, ולעולם אין כנסין כותליה ולא אחד מהן רוחו ד' טפחין וכותליהן שווין, וזו י"א אמה וזו ח' אמה, נמצאת הגדולה יתירה על הקטנה ג' טפחים מיכן וג' טפחים מיכן. ומתני' ר' היא, ור' סבר לה כר' יוסי דאמר רוחבן של לחיים ג' טפחים לכל אחד, ולחיים מצטל הוו. ואמאי קטנה אסורה דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי. אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, ודר' זירא (לדריבנא) [ודריבנא] איתא, ור' לא סבר לה כרבי יוסי, אמאי תני זירא גדולה בי"א קטנה ב"י, אי לאסור קטנה קאתי לאשמועינן אפילו מפלגא טובא. אי למישרי גדולה לשמעין גדולה ויתירה על הקטנה שני משהוין, משהו מיכן ומשהו מיכן, דהוויין לחיים של גדולה, כדתנן רובין ועוביין כל שהוא. אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ. אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתיא. כבר פירשנוה הא דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתיא במקומות הורב, דבר זה מפורשי בנדרים, כי חלש רב יוסף איצקך תלמודיה ואנשייה מצעריה, וכד איתפח אהדיה ליה אביי, היינו דאמר את אמרת ואתא אמרת לן, בלחי המושך עם דופנו של מבוי פחות מוד' אמות נידון משום לחי ומשמש עם חודו הפנימי. אמרת נידון משום מבוי וצריך לחי אחד צריך למעט. ובאנו לפרש טעמיה דר"י מפסי ביראות דמתיי התם רחב בין הדיומדין כמלוא שתי רבקות של ד' די בקר, הנה ח' פרות, וכל פרה מפורש כי עוביה אמה ושני שלישי אמה, נמצא המקום שפסלי ח' פרות

ח' אמה, ונשאר עדיין מעובי הפרות שני שלישי אמה לפרה והן ח' פרות, הרי י"ז שלישי ח' אמה ושליש. נמצא הכל י"ג אמה ושליש אמה. וא' ק"ו מפסי ביראות ומה פסי ביראות שהותרה בהן פרוץ י"ג אמה ושליש על העומד, והוא הדיומד שהוא רחבו ג' טפחים, ג' מיכן וג' מיכן והוו הפרוץ מרובה על העומד, מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד כו'. ודחינן היא הנותנת. כלומר זו היא הראייה שהבאת ללמד ממנה, מראה כי חילוף מה שאמרת. הא דתני לוי מבוי שרחב כ' אמות נועץ קנה באמצעיתו ודיו כו', לית הילכתא כוותיה. ודחיבי עביד הא. אמר אבייל

(ב) לפעמי שמואל משמיה דלוי